

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

UMAR KARATEPE-TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:20502/05)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

12 Ekim 2010

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

© T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2010. Bu gayriresmi özet çeviri Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (20502/05) no'lu davanın nedeni, T.C. vatandaşı Umar Karatepe'nin (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 12 Nisan 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından O. Ersoy tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1975 doğumlu olup, İstanbul'da ikâmet etmektedir.

A. Başvuranın yakalanması ve gözaltına alınması

7 Ekim 2003 günü saat 20:00'da, başvuran yaklaşık otuz kişiyle birlikte Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Irak'ta gerçekleştirdiği harekatı protesto etmek üzere düzenlenen bir gösteriye katıldığı gerekçesiyle yakalanarak gözaltına alınmıştır.

Aynı gün saat 22:08'de düzenlenen tıbbi rapora göre, başvuranın vücudunda herhangi bir darp izi veya lezyona rastlanmamıştır.

8 Ekim 2003 günü saat 11:44'te düzenlenen tıbbi raporda da yine başvuranın vücudunda herhangi bir darp izi veya lezyona rastlanmadığı belirtilmiştir.

Daha sonra, başvuran, ifadesi alınmak üzere Üsküdar Adalet Sarayı'na götürülmüş ve orada bir polis memuru ile bir avukat arasında yaşanan münakaşa sonrasında bir polis memuru başvuranın sağ yanağına bir tokat atarak kaçmıştır.

Aynı gün saat 17:45'te Haydarpaşa Numune Hastanesi acil servisi tarafından düzenlenen tıbbi raporda « Oksipital bölge ve çenede duyarlılık. Gözün altında çürükler. Bir günden beri başından neler geçtiğini hatırlamakta zorluk çekiyor. Nöroloji servisine sevk edildi » şeklinde yapılan açıklamadan sonra bir kafa travması geçirdiği sonucuna varılmıştır.

Başvuranın avukatının aynı gün saat 19:30'da düzenlediği ve başvuran ile nöbetçi doktorun imzaladığı bir nota göre, Haydarpaşa Numune Hastanesi servisi başvuranın muayene masraflarını ödemesi gerektiğini söyleyerek tomografi çekmeyi reddetmiştir. Başvuranın avukatı, gözaltında bulunan kimselerin tıbbi muayene masraflarının Adalet Bakanlığı tarafından karşılandığını belirtmiştir. Başhekim, yetkili bir mahkeme kararı olmadığı durumlarda sözkonusu tıbbi işlemin ancak ilgili şahıs bu işlemin masraflarını ödediği ya da bir borç senedi imzaladığı takdirde yapılabileceğini bildirmiştir.

Aynı gün saat 20:35'te bir polis memuru tarafından düzenlenen ve başvuran ile avukatının imzaladığı tutanakta, başvuranın bir doktor tarafından muayene edildiği, tomografi çekilmek üzere nöroloji servisine sevk edildiği ; ancak başvuran masraflarını ödemediği ve borç senedi

imzalamadığı için Haydarpaşa Numune Hastanesi yetkili servisi tarafından tomografinin çekilemediği ; ve başvuranın Doğancılar polis karakoluna geri getirildiği belirtilmiştir.

Aynı gün saat 20:45'te başvuran, avukatının refakatında polise ifade vermiştir. Başvuran, susma hakkını kullanmıştır. Aynı gün saat 21:00'da serbest bırakılan başvuran polis karakolunu terk etmiştir.

Yine 8 Ekim 2003 günü Bayrampaşa Emniyet Müdürlüğü çevik kuvvet polislerinden F.K. ve M.S. saat 22:40'ta, A.T saat 22:55'te, Ş.S. saat 23:05'te ve K.Y. saat 23:10'da diğer polisler tarafından dinlenmiştir. Adı geçen polisler, adalet sarayında görevlerini yaparken polisler ile bir avukat arasında münakaşa yaşandığını ; gözaltında bulunan yaklaşık otuz kişiyi desteklemeye gelen bir grubun polisleri provoke ettiğini ; polislerin bu kişilere dağılmalarını söylemesine rağmen grubun kendilerine saldırarak uniformalarını yırttıklarını ifade etmişler ve başvuran ile B.İ., H.Ç., İ.A., A.Ş. ve M.Y.'nin kendilerine saldırdığını eklemiştir.

8 Ekim 2003 tarihinde Haydarpaşa Numune Hastanesi tarafından düzenlenen tıbbi raporda, polis memuru K.Y.'nin sağ omuzu üzerinde köprücük kemiği ile boyun yakınında geniş bir eritem tespit edildiği belirtilmiştir.

8 Ekim 2003 tarihinde Haydarpaşa Numune Hastanesi tarafından düzenlenen tıbbi raporda, polis memuru M.S.'nin sol omuz, ense ve boyunu üzerinde geniş bir eritem ve duyarlılık tespit edildiği belirtilmiştir

8 Ekim 2003 tarihinde Haydarpaşa Numune Hastanesi tarafından düzenlenen tıbbi raporda, polis memuru A.T.'de boyunun sağ tarafında, omuz yakınında ve sol femoral bölgede geniş bir eritem ve duyarlılık tespit edildiği belirtilmiştir.

8 Ekim 2003 tarihinde Haydarpaşa Numune Hastanesi tarafından düzenlenen tıbbi raporda, polis memuru Ş.S.'nin sol önkolü üzerinde ve boyun bölgesinde geniş bir eritem tespit edildiği belirtilmiştir.

8 Ekim 2003 tarihinde Haydarpaşa Numune Hastanesi tarafından düzenlenen tıbbi raporda, polis memuru F.K.'de boyunun sol kısmında geniş bir eritem ve bir ekimoz tespit edildiği belirtilmiştir.

10 Kasım 2003 tarihinde, Adli Tıp Kurumu Üsküdar Şube Müdürlüğü 8 Ekim 2003 tarihli tıbbi rapora dayanarak sözkonusu yaralardan dolayı K.Y.'nin bir gün süreyle iş göremeyeceği sonucuna varmıştır.

10 Kasım 2003 tarihinde, Adli Tıp Kurumu Üsküdar Şube Müdürlüğü 8 Ekim 2003 tarihli tıbbi rapora dayanarak sözkonusu yaralardan dolayı M.S.'nin bir gün süreyle iş göremeyeceği sonucuna varmıştır.

10 Kasım 2003 tarihinde, Adli Tıp Kurumu Üsküdar Şube Müdürlüğü 8 Ekim 2003 tarihli tıbbi rapora dayanarak sözkonusu yaralardan dolayı A.T.'nin üç gün süreyle iş göremeyeceği sonucuna varmıştır.

10 Kasım 2003 tarihinde, Adli Tıp Kurumu Üsküdar Şube Müdürlüğü 8 Ekim 2003 tarihli tıbbi rapora dayanarak sözkonusu yaralardan dolayı Ş.S.'nin bir gün süreyle iş göremeyeceği sonucuna varmıştır.

10 Kasım 2003 tarihinde, Adli Tıp Kurumu Üsküdar Şube Müdürlüğü 8 Ekim 2003 tarihli tıbbi rapora dayanarak söz konusu yaralardan dolayı F.K.'nın bir gün süreyle iş göremeyeceği sonucuna varmıştır.

B. Bir gösteriye katıldığı gerekçesiyle başvuran hakkında açılan ceza davası

8 Ekim 2003 tarihinde, Üsküdar Cumhuriyet Savcısı, 2911 sayılı yasaya aykırı bir gösteriye katıldığı gerekçesiyle, diğerleri arasında, başvuran hakkında ceza davası açmıştır.

28 Eylül 2004 tarihinde, Üsküdar Ceza Mahkemesi göstericilere yasaların ve Yargıtay içtihadının öngördüğü şekilde bir dağılma uyarısı yapılmadığı gerekçesiyle başvurana atılı 2911 sayılı yasaya aykırı bir gösteriye katıldığı suçlaması ile ilgili olarak beraat kararı vermiştir.

C. Keyfi yakalama ve kötü muamele iddiasıyla polis memurları hakkında yapılan suç duyurusu

2003 yılı Ekim ayında, başvuran Üsküdar Cumhuriyet Savcısı'na (« savcı ») suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuran suç duyurusunda 8 Ekim günü Üsküdar Adalet Sarayı binasında beklerken bir çevik kuvvet polisi tarafından tartaklandığını iddia etmiştir. Başvuran ayrıca, hastaneden tedavi edilmeden çıktıktan sonra, iki saat boyunca yasaya aykırı bir şekilde gözaltında tutulduğunu ileri sürmüştür. Başvuran, sağlığı kırılgan bir haldeyken ve tedavi de görememişken uzayıp giden bu gözaltının güvenliğine bir ihlal teşkil ettiğini ve bunun insanlık dışı ve aşağılayıcı bir uygulama olduğunu savunmuştur.

24 Şubat 2004 tarihinde, savcı başvurunu dinlemiştir. Başvuran, olayları yine kendi bakış açısıyla anlatmıştır. Başvuran ayrıca, görevini ihmal ettiği gerekçesiyle başhekim Dr. B. hakkında suç duyurusunda bulunmuştur.

25 Mayıs 2004 tarihinde savcı, polis memurları F.S. ve Ü.A.'yı dinlemiştir. Polis memurları suçlamaları reddetmiş ve kamu görevlisine mukavemet ettiği gerekçesiyle başvurunu dinlemeleri gerektiğini, ancak başvuran susma hakkını kullandığı için ifadesini alamadıklarını belirtmiştir.

3 Haziran 2004 tarihinde savcı, olayların meydana geliş şeklini ve delil durumunu göz önüne alarak takipsizlik kararı vermiştir. Bu bağlamda, savcı, başvuranın ifadesi alınana kadar karakolda bekletildiğini ve bu işlemten sonra hemen serbest bırakıldığını belirtmiştir.

12 Temmuz 2004 tarihinde, başvuran Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi önünde bu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde başvuran bir polis memuru tarafından tartaklandığını, muayene masraflarını ödemediği için tedavi edilmediğini ve yasaya aykırı bir şekilde gözaltında tutulduğunu yinelemiştir.

Başvurana 13 Ekim 2004 tarihinde tebliğ edilen 8 Eylül 2004 tarihli kararında, olayların meydana geliş şekli ile toplanan delilleri göz önüne alan ve polis memuruna mukavemet suçlamasıyla başvuran hakkında Üsküdar Ceza Mahkemesi önünde kamu davası açılmasını değerlendiren ağır ceza mahkemesi, yapılan bu itirazı reddetmiştir.

D. Üsküdar Adalet Sarayı'nda meydana gelen olaya ilişkin polis memurları hakkında açılan ceza davası

Üsküdar Cumhuriyet Savcısı, belirtilmeyen bir tarihte, Üsküdar Adalet Sarayı'nda meydana gelen olaylarla ilgili olarak on bir polis memuru hakkında ceza davası açmıştır.

1 Haziran 2006 tarihinde, olayların meydana geliş şeklini, delil durumunu ve dosya içeriğini göz önüne alan Savcı, takipsizlik kararı vermiştir. Savcı bu kararında, 7 Ekim 2003 tarihinde başvuranın bir gösteriye katıldığı gerekçesiyle gözaltına alındığını ; 8 Ekim 2003 tarihinde Üsküdar Adalet Sarayı'na götürüldüğünü ve orada polis memurları ile bir avukat arasında çıkan münakaşa sonrasında bir polis memurunun başvuranın sağ yanağına bir tokat atarak kaçtığını ; başvuranın basit bir tıbbi müdahale ile tedavi edilebilecek şekilde yaralandığını ; 1 Eylül 2006 tarihinde tokat atan polis memuru hakkında bir arama ilanı çıkarıldığını ; ifadelerine başvurulmuş Bayrampaşa Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı çevik kuvvet polisleri ile olayın meydana geldiği sırada adalet sarayında görev yapan diğer polis memurlarının haklarındaki iddiaları yalanladıklarını belirtmiştir.

27 Temmuz 2006 tarihinde, ağır ceza mahkemesi bu kararı onamıştır.

E. Polise mukavemet gösterdiği gerekçesiyle başvuran hakkında yapılan suç duyurusu

12 Kasım 2003 tarihinde, Cumhuriyet savcısı polis memurları tarafından sunulan tıbbi raporlara dayanarak başvuran ile diğer beş kişi – B.İ., H.Ç., İ.A., A.Ş. ve M.Y. – hakkında polise mukavemet göstermekten dava açmıştır. Savcı iddianamesinde, Üsküdar Adalet Sarayı'na geldikleri ve soruşturma dosyasının talep edildiği sırada meydana gelen olaydan sonra başvuran ve diğer sanıkların polisler saldırdığını; polislerin üniformalarının yırtıldığını; ve düzenlenen tıbbi raporlara göre polislerin yaralandıklarını ve doktorların bu polisler bir gün ila üç gün arasında değişen iş göremezlik raporu verdiklerini belirtmiştir.

17 Aralık 2008 tarihinde, iddianame, tutanaklar, savunma yazıları ile tutanak ve dosyadaki diğer unsurları doğrulayan polis ifadelerini göz önüne alan Üsküdar Ceza Mahkemesi, başvuran ile diğer sanıkları altı ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Duruşmalar sırasında başvuran ile diğer sanıkların iyi hallerini dikkate alan mahkeme, cezalarını beş ay hapis cezasına indirmiştir. Mahkeme, Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 231. maddesinin 5. fıkrasına dayanarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına; aynı yasanın 231. maddesinin 8. fıkrasına dayanarak da başvuran ile diğer sanıkların beş yıl boyunca gözetim altında tutulmalarına karar vermiştir. Mahkeme, karara yedi gün içerisinde Üsküdar Ceza Mahkemesi önünde itiraz edilebileceğini kaydetmiştir.

Üsküdar Ceza Mahkemesi karar gerekçesinde, başvuranın isnat edilen suçu kabul etmediğini ve "ihtilafli gösteriye katıldığı gerekçesiyle Cumhuriyet savcısına ifade vermek üzere yaklaşık otuz kişiyle beraber adalet sarayı binasında beklerken, nedenini bilmediği bir kargaşanın çıktığını ; daha sonra polis memurları ile bir avukat arasında münakaşa yaşandığını öğrendiğini ; kargaşa sırasında polis uyarısını duymadığını ; hiç kimseye vurup yaralamadığı halde kendisinin tanımadığı bir kişiden yumruk yediğini ; – savcının ifade ettiği gibi – savcının « çevik kuvvet polislerini getirin bana » dediğini duymadığını, kendisine vuranın bir çevik kuvvet polisi olup olmadığını bilmediğini ve polise mukavemet göstermediğini söylediğini" kaydetmiştir.

F. Haydarpaşa Numune Hastanesi Başhekimî hakkında yapılan suç duyurusu

17 Ekim 2003 tarihinde, başvuran Haydarpaşa Numune Hastanesi Başhekimî hakkında görevi ihmal ettiği gerekçesiyle Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuran, bu hastaneye acil olarak sevk edildiği halde, doktorların hastane masraflarını ödemedi ya da bir borç senedi imzalamadan içinde bulunduğu sağlık durumunun gerektirdiği tedaviyi yapmadıklarını iddia etmiştir. Bu ödeme taleplerini reddeden başvuran, tedavi görmeden hastaneyi terk etmek zorunda kalmıştır. Acil servis doktoru bir tomografi çekilmesi gerektiğine hükmetse de, başhekim bunun yapılması için hastane masraflarının önceden ödenmesi gerektiğini söylemiştir. Başvuran, bu davranışın hayatı için bir tehlike oluşturduğunu ve o durumda derhal ve ücretsiz olarak tedavi edilmesi gerektiğini savunmuştur.

12 Nisan 2004 tarihinde, savcı bahsi geçen doktoru görevi ihmal etmekle suçlamıştır.

27 Mayıs 2005 tarihinde, Üsküdar Ceza Mahkemesi, hakkında takibat açılan doktorun başvurana, avukatının yanında, tedavinin adli bir gerekçesi bulunması halinde borç senedinin geçersiz olacağını söylediğini hatırlatarak bahsi geçen doktorun beraatına karar vermiştir.

Başvuran, bu karara itiraz etmemiştir.

HUKUK

I. AİHS’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, gözaltı sırasında polisin kendisine vurmasının kötü muamele oluşturduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda, sağlık durumunun kötü olduğu bir anda gerekli tedavinin yapılmamasından da şikâyetçi olmakta ve AİHS’nin 3. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet, bu sava karşı çıkmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, başvuranın 8 Ekim 2003 tarihinde adalet sarayında meydana gelen olayla ilgili 1 Eylül 2006 tarihli takipsizlik kararına itiraz etmediğini hatırlatmakta ve iç hukuk yollarını tamamen tüketmediğini savunmaktadır.

Başvuran, Hükümetin bu iddiasına itiraz etmektedir.

AİHM, Üsküdar Cumhuriyet Savcısı’nın 8 Ekim 2003 tarihinde Üsküdar Adalet Sarayı’nda meydana gelen olayla ilgili 1 Haziran 2006 tarihinde verdiği takipsizlik kararının yetkili ağır ceza mahkemesi tarafından 27 Temmuz 2006 tarihinde onandığını kaydetmektedir. Bu itibarla, başvuran mevcut iç hukuk yollarını tüketmiştir. Bunun sonucu olarak, Hükümetin bu iddiası reddedilmelidir.

Hükümet, başvuranın iç hukukta öngörülen tazminatları elde etmek için Devlet ya da güvenlik güçleri aleyhine idari ve hukuki itiraz yollarını kullanmadığını savunmaktadır.

Başvuran, Hükümetin iddiasına itiraz etmektedir.

AİHM, mevcut davada dile getirilen böylesi bir iddiayı daha önce buna benzer durumlarda reddettiğini hatırlatmaktadır (bakınız, diğerleri arasından, *Türkiye aleyhine Sonkaya davası*, n° 11261/03, prg. 21, 12 Şubat 2008, *Türkiye aleyhine Nurgül Doğan davası*, n° 72194/01, prg. 25, 8 Temmuz 2008, ve *Türkiye aleyhine Mecail Özel davası*, n° 16816/03, prg. 31, 14 Nisan 2009). Mevcut davayı inceleyen AİHM, Hükümetin farklı sonuca varmayı gerektirecek inandırıcı herhangi bir olgu ya da argüman sunmadığı kanaatine varmaktadır. Dolayısıyla, Hükümetin bu iddiasını reddetmek uygun olacaktır.

AİHM, bu şikâyetin AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla, sözkonusu şikâyetin kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

B. Esasa ilişkin

1. Tarafların savları

Başvuran, iddialarını yinelemekte ve 7 Ekim 2003 tarihinde gözaltına alındığını ; geceyi polis karakolunda geçirdiğini ; Cumhuriyet savcısı tarafından dinlenmek üzere 8 Ekim 2003 günü saat 13:00'da adalet sarayına götürüldüğünü ; adalet sarayı koridorlarında saat 19:00'a kadar beklediğini, o binada Cumhuriyet savcısına ifade vermek için beklediği halde bir polis tarafından kafasına vurulduğunu, yere düştüğünü, kafasının yere çarpması sonucu bayıldığını ; aldığı darbenin şiddetinden dolayı Cumhuriyet savcısının kendisini tedavi edilmek üzere Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne gönderdiğini ifade etmektedir. Başvuran, olayların Cumhuriyet Savcısı A.G.'nin önünde cereyan ettiğini ve savcının polis amirine vuranın kim olduğunu sorduğunu, onu sorguladığını ancak sonuç alınmadığını belirtmektedir.

Hükümet, başvuran adalet sarayında Cumhuriyet savcısı tarafından dinlenmek üzere beklerken, polis memurları ile yakalanan göstericiler arasında bir tartışmanın yaşandığını açıklamaktadır. Bu olay sırasında, başvuran ile diğer beş polis yaralanmıştır. Hükümet, adalet sarayında bekleyen başvuran ile diğer göstericilerin polise mukavemet gösterdiğini belirtmektedir. Polis orantısız güç kullanmamıştır. Polis memurlarına verilen doktor raporlarına atıfta bulunan Hükümet, bu polislerin bir ila üç gün arasında iş göremezlik raporu aldıklarını hatırlatmaktadır. Başvuran hakkında açılan ceza davasını hatırlatan Hükümet, ilgili şahsın polisler tarafından kötü muameleye maruz kalmadığını savunmaktadır. Hükümet, ulusal makamların başvuran ile tanıkları dinlediğini belirtmektedir. Görevde olan polislerin fotoğrafları sunulmuş ve tıbbi raporlar incelenmiştir. Dosyadaki delil unsurlarını, özellikle başvuran ve polis memurları tarafından sunulan tıbbi raporları ve yine tanık ifadelerini dikkate alan Cumhuriyet savcısı, başvuranın vücudunda tespit edilen yaraların, Üsküdar Adalet Sarayı'nda polisler ile başvuranın da aralarında bulunduğu göstericiler arasında yaşanan arbede sırasında kullanılan şiddetle orantılı olduğu sonucuna varmıştır.

Başvuranın vücudunda tespit edilen lezyonları kabul etmekle beraber Hükümet, adli bir olay söz konusu olduğunda masrafların geri ödeneceğinin kendisine hatırlatılmasına rağmen, başvuranın hastane yönetmeliğine uygun bir şekilde kendisinden istenen tomografi masrafını ödememesini doğru bulmamaktadır. İlgili şahıs masrafları ödemediği için tomografi çekimi gerçekleşmemiştir. Başvuran ve avukatı hastaneyi terk etmeye ve ifade vermek üzere karakola geri dönmeye karar vermişlerdir. Hükümet, başvuranın, sağlık durumunun ağır olduğunu gösteren bir tıbbi rapor sunmadığını ve zaten sağlık durumunun polis karakoluna geri

dönmesine engel teşkil etmediğini hatırlatmakta, başvuranın karakoldan çıktıktan sonra tedavi olabileceğini savunmaktadır.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

Mevcut davada, başvuranın kötü muamele iddiaları gözaltı sırasında polisler tarafından dövülmesine ve sağlık durumunun gerektirdiği tedaviyi almamasına bağlanmaktadır. AİHM, bu iddiaları sırasıyla inceleyecektir.

a) Darp

AİHM, bir kişi özgürlüğünden yoksun kaldığı veya daha genel olarak güvenlik güçleriyle karşı karşıya kaldığı durumlarda, kendi tutumunun zorunlu kıldığı haller dışında, kendisine karşı fiziksel güç kullanılmasının insanlık onuruna karşı bir saldırı teşkil ettiğini ve böylesi bir durumda ilke olarak AİHS'nin 3. maddesi ile güvence altına alınan hakkın ihlal edildiğini hatırlatmaktadır (bakınız, diğerleri arasından, *Fransa aleyhine R.L. ve M.-J.D. davası*, n° 44568/98, prg. 61, 19 Mayıs 2004, *Türkiye aleyhine Bakbak davası*, n° 39812/98, prg. 41, 1 Temmuz 2004, ve *Avusturya aleyhine Ribitsch davası*, 4 Aralık 1995, prg. 38, seri A n° 336).

Dosya içeriğindeki belgeler ve tarafların sunduğu argümanlar ışığında AİHM, başvuranın gözaltı sırasında Üsküdar Adalet Sarayı'nda ifade vermeyi beklerken polis memurları tarafından yaralandığına kimsenin bir itirazı olmadığını kaydetmektedir. AİHM, daha sonra bir avukat ile polisler arasında tartışma çıktığını, sonrasında adalet sarayı koridorlarında bulunan göstericiler ile polisler arasında bir arbede yaşandığını not etmektedir. Son olarak, 8 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen tıbbi raporda yapılan tespitler bağlamında AİHM, ihtilaflı lezyonların 3. madde kapsamında değerlendirilecek kadar ciddi olduğu kanaatine varmaktadır.

Bu nedenle AİHM, mevcut davada, kullanılan gücün orantılı olup olmadığını incelemek durumundadır. Bu bağlamda AİHM, meydana gelen yaralanmalara ve bu yaralanmaların hangi koşullarda oluştuğuna özel bir önem atfetmektedir (*R.L. ve M.-J.D.*, ilgili bölüm, prg. 68, *Slovenya aleyhine Rehbock davası*, n° 29462/95, prg. 72, CEDH 2000-XII, ve *Almanya aleyhine Klaas davası*, 22 Eylül 1993, prg. 26-30, seri A n° 269).

AİHM, başvuran ve gösterici grubunun 7 Ekim 2003 tarihinde yakalandığını ve ertesi gün Cumhuriyet savcısının önüne çıkarıldıklarını not etmektedir. Dolayısıyla, burada doğaçlama bir gözaltı söz konusu değildir. Başvuran ile yaklaşık otuz kişiden oluşan bir grubun avukatlarıyla birlikte adalet sarayı koridorlarında polislerin arasında bekledikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle, başvuran ile gösterici grubun ifadesini almakla yükümlü yetkililerin her türlü arbede ve kargaşayı önlemek üzere gerekli tedbirleri alması gerekirdi.

AİHM, ne Cumhuriyet savcısının ve ne de ulusal mahkemelerin polisin başvuranı etkisiz hale getirmek için kullandıkları gücün başvuranın gösterdiği mukavemetle orantılı olduğunu ortaya koyamadıklarını tespit etmektedir. Gerçekten de, AİHM ulusal makamların başvuranın hangi koşullarda darp edildiğini kesin bir şekilde belirtmediklerini ve polislerin başvurana karşı kullandıkları gücün orantılılığını teyit etmeye yarayacak somut bir belge sunmadıklarını tespit etmektedir (*Türkiye aleyhine Ahmet Akman davası*, n° 33245/05, prg. 41, 13 Ekim 2009). Bu bağlamda, AİHM örneğin ihtilaflı olaydan sonra dinlenen polislerin, başvuranın polise mukavemet gösterdiğini savunduklarını kaydetmektedir. Başvuran, olayların polisler tarafından sunulan şekline itiraz etmiştir. Oysa, tarafların bu farklı anlatımı, başvuran ile polis memurlarını yüzleştirmede için ceza soruşturması görevini üstlenen Cumhuriyet savcısı tarafından da ydınlatılamamıştır.

Son olarak, AİHM başvuranın kafasında tespit edilen lezyonların, polis tarafından kullanılan gücün onu etkisiz hale getirmek için gerekli olmadığını gösterdiğini kaydetmektedir. Gerçekten de, böylesi bir fiziki gücü kullanmadan önce – çevik kuvvet güçlerinden oluşan ve gerekli eğitimi almış bulunan - polislerin başvuranı etkisiz hale getirmek için kullanabileceği başka yöntemler olmalıydı. Şüphesiz, AİHM polislerin de yaralandığını ve üniformalarının yırtıldığını göz ardı etmemektedir. Bununla birlikte, başvuranın sert, zor, tehlikeli bir kişi olmadığına ve örneğin keskin ve yaralayıcı türden bir silahı bulundurmadığına kimse itiraz etmemektedir. (*mutatis mutandis R.L. ve M.-J.D.*, ilgili bölüm, prg. 70). Ulusal makamlar ayrıca, başvuranın polislerle karşı fiziksel olarak ya da şiddete başvurarak karşılık verdiğini ortaya koyamamışlardır. Her halükarda, mevcut davadaki olayda, başvuranın güç kullanılarak durdurulmasını gerektirecek agresif bir davranış sergilediğini gösteren hiçbir unsur bulunmamaktadır (aynı yönde, *Türkiye aleyhine Karatepe ve diğerleri davası*, n° 33112/04, 36110/04, 40190/04, 41469/04 ve 41471/04, prg. 31, 7 Nisan 2009).

Bu koşullar altında, başvuran tarafından sunulan tıbbi raporda ortaya konulan tespitler bağlamında AİHM, Hükümetin kullanılan gücün aşırı olmadığını ve mevcut davanın özel koşulları çerçevesinde haklı olduğunu göstermek amacıyla yaptığı açıklamaların ne inandırıcı argümanlara ve ne de ulusal mahkemelerin yürüttüğü soruşturmaya dayanmadığını kaydetmektedir (*Rehbock*, ilgili bölüm, prg. 72, ve *Klaas*, ilgili bölüm, prg. 26-30).

Aynı şekilde, bu güç kullanımı tartışmaya mahal bırakmayacak şekilde Devletin sorumluluğu altındaki başvurana insanlık dışı ve aşağılayıcı nitelikte bir acı çektiren lezyonlara sebebiyet vermiştir.

Dolayısıyla, bu açıdan AİHS'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir.

b) Tıbbi tedavi

AİHM, mevcut davada, başvuranın polis dayacağından sonra ciddi bir sağlık sorunu yaşadığından şikâyetçi olduğunu kaydetmektedir. Başvuran, sağlık durumunun gerektirdiği tedaviyi alamadığını ve bunun kötü muamele oluşturduğunu savunmaktadır. AİHM, başvuranın gözaltında tutulduğu süre zarfında yaralandıktan sonra gerekli tedaviyi alıp almadığını belirlemek için mevcut davadaki olayları tarafların argümanları ile sunulan belgeler ışığında incelemek durumundadır.

AİHM, ulusal makamların özgürlüğünden yoksun bırakılan kimselerin sağlığını korumakla yükümlü olduklarını vurgulayan yerleşik içtihadını yinelemektedir (*Ukrayna aleyhine Naoumenko davası*, n° 42023/98, prg. 112, 10 Şubat 2004, ve *İsviçre aleyhine Hurtado davası*, 28 Ocak 1994, prg. 79, seri A n° 280-A). O halde, uygun tıbbi tedavinin verilmemesi 3. maddeye aykırılık teşkil eder (*Türkiye aleyhine İlhan davası* [GC], n° 22277/93, prg. 87, CEDH 2000-VII). Bu bağlamda AİHS'nin 3. maddesi, Devlet'e, özgürlüklerinden mahrum edilmiş kimselerin fiziksel sağlıklarını, örneğin onlara zaruri tıbbi yardım sağlayarak, koruma sorumluluğu yüklemektedir (*Birleşik Krallık aleyhine McGlinchey ve diğerleri davası*, n° 50390/99, prg. 46, CEDH 2003-V, ve *Fransa aleyhine Matencio davası*, n° 58749/00, prg. 78, 15 Ocak 2004).

Bu genel ilkeler ışığında AİHM, adalet sarayı koridorlarında beklediği sırada polis tarafından darp edildikten sonra başvuranın muayene edilmesi için Cumhuriyet savcısı tarafından hastaneye gönderildiğini tespit etmektedir. Başvurana avukatı ve bir polis memuru eşlik etmiştir. 8 Ekim 2003 tarihinde hastane doktoru tarafından düzenlenen tıbbi raporda, başvuranın başından yaralandığı ve özellikle bir günden beri başına gelenleri hatırlamakta

güçlük çektiği belirtilmiştir. Doktor, daha ayrıntılı muayene edilmesi için başvuranın nöroloji servisine sevkini istemiştir.

Bu koşullar altında AİHM, başvuranın nöroloji servisine sevkini başında tespit edilen lezyonların tehlikesini ve sağlık durumu üzerinde doğurabileceği olası sonuçları belirlemek için önemli bir tıbbi işlem olduğunu not etmektedir. Zira, nöroloji servisinin koyacağı teşhis, daha derin muayenelerin yapılması gerekip gerekmediğinin anlaşılmasına ya da uygun bir tedavi uygulanmasına imkân sağlayabilirdi.

Gözültünde tutulan bir kimsenin sağlık durumu ile ilgili olarak AİHM, Devlet'in böyle bir kimsenin sağlık ve refhını uygun bir şekilde sağlamak üzere, özellikle gerekli tedaviyi vermek suretiyle, her türlü önlemi almakla yükümlü olduğunu hatırlatmaktadır (*mutatis mutandis*, *Letonya aleyhine Farbtuhs davası*, n° 4672/02, prg. 51, 2 Aralık 2004).

Bu bağlamda AİHM, başvuranın devlet hastanesinin nöroloji servisinde muayene edilmesine karşı çıkmadığını kaydetmektedir. Buna karşın, sözkonusu tıbbi işlem için masrafların ısrarla önceden ödenmesini isteyen hastane başhekiminin tutumu, başvuranın uygun bir tıbbi tedaviden yararlanması için engel oluşturmaktadır (bakınız, *mutatis mutandis*, *Romanya aleyhine V.D. davası*, n° 7078/02, prg. 92, 16 Şubat 2010). Oysa, başvuranın Devlet'in kontrolü altında bulunduğu sırada sağlık durumu ile ilgilenmek ve ona gerekli tıbbi tedaviyi vermek, özellikle 3. madde gereksinimi olan pozitif yükümlülükler açısından Devlet'in sorumluluğundadır. Bir devlet hastanesinde, gözültü sırasında yaralanan başvurandan, uygun tıbbi tedaviler verilmeden önce, masrafları ödemesi istenemez. Son olarak, ilgili şahıs polis karakoluna geri döndükten ve serbest bırakıldıktan sonra, ne polis ve ne de Cumhuriyet savcısı başvuranın sağlık durumu hakkında endişe duymamışlardır.

AİHM için, gözültü sırasında kafasından yaralanan başvuranın sadece yapılacak tıbbi işlemin masrafını önceden ödemediği gerekçesiyle uygun bir tıbbi tedaviden yararlanamaması, onurunun çiğnenmesi anlamına gelmektedir. Bunun sonucu olarak, hastane yetkilileri ile adli makamların başvuranla ilgilenme şekli, AİHS'nin 3. maddesinin kendilerine yüklediği sorumlulukların ihlal edildiğini göstermektedir. AİHM, gözültüde bulunmasına rağmen başvurana gerekli tıbbi tedavi yardımının sunulmadığı sonucunu çıkarmaktadır. Ayrıca, bu durum, başvuran için özgürlüğünden yoksun bırakılmanın ötesinde, kendisine büyük ölçüde kaygı ve acı veren önemli bir sıkıntı oluşturmıştır.

Bu itibarla AİHM, uygun bir tıbbi tedavinin verilmemesinin insanlık dışı ve aşağılayıcı bir uygulama olduğu sonucuna varmaktadır.

Dolayısıyla, bu açıdan da AİHS'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, gözültünün yasallığından ve ulusal makamların bu yöndeki itirazlarını reddetmesinden şikâyetçi olmakta, AİHS'nin 5. maddesinin 1 c) paragrafına atıfta bulunmaktadır.

Hükümet, bu sava itiraz etmektedir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, altı aylık süreye uyulmadığı için başvurunun kabuledilemez olduğunu ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranın 23 Ağustos 2003 tarihinde yakalandığını, buna karşın başvurusu 24 Haziran 2004 tarihinde sunduğunu savunmaktadır.

Başvuran bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

AİHM, 2003 yılı ekim ayında başvuranın Üsküdar Cumhuriyet savcılığına kötü muamele ve keyfi yakalama için suç duyurusunda bulunduğunu tespit etmektedir. Başvuranın şikâyeti, takipsizlik kararının ağır ceza mahkemesi tarafından onanmasıyla sonuçlanmış ve nihai karar başvurana 13 Ekim 2004 tarihinde tebliğ edilmiştir ; oysa başvuru AİHM'ne 12 Nisan 2005 tarihinde sunulmuştur. Dolayısıyla başvuran, sözkonusu başvuruyu AİHS'nin 35. maddesinin 1. paragrafına uygun olarak altı aylık süre dahilinde sunmuştur. Bu itibarla, Hükümetin iddiası reddedilmelidir.

Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediğine dayalı bir diğer kabuledilemezlik gerekçesi ileri sürmekte ve başvuranın AİHS'nin 5. maddesine dayalı şikâyetini ulusal mahkemelerde dile getirmediğini iddia etmektedir.

Başvuran, bu iddiaya itiraz etmektedir.

Hükümetin altı aylık süreye uyulmadığına dayalı iddiaları karşısında geliştirilen muhakeme ve argümanları göz önüne alan AİHM, başvuranın AİHM'ne sunduğu AİHS'nin 5. maddesine dayalı şikâyetini ulusal mahkemeler önünde de dile getirdiğini tespit etmektedir. Bu itibarla, Hükümetin iddiası reddedilmelidir.

AİHM, bu şikâyetin AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla sözkonusu şikâyetin kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

B. Esasa ilişkin

Olayların meydana geliş şekline atıfta bulunan Hükümet, başvuranın 7 Ekim 2003 tarihinde yakalandığını, 8 Ekim 2003 tarihinde Cumhuriyet savcısı önüne çıkarıldığını ve devlet hastanesinde bir doktor tarafından muayene edildikten sonra aynı gün saat 21:00'da serbest bırakıldığını belirtmektedir.

Başvuran, kendi iddialarını yinelemektedir.

AİHM, « yasal yolların » gözlenmesi dahil bir tutukluluk halinin « uygunluğu » bağlamında AİHS'nin sadece ulusal mevzuatı sorumlu tutmakla kalmadığını, aynı zamanda, gerektiğinde, ilgili şahıslara uluslararası hukukta yer alanlar dahil başka hukuki normların da uygulanmasını öngördüğünü hatırlatmaktadır. Her halükarda, AİHS, esas ve usul normlarının gözlemlenmesi zorunluluğu yanında, her türlü özgürlükten yoksun bırakmanın, 5. maddenin bireyi keyfiyete karşı korumayı esas alan amacına uygun olmasını da şart koşmaktadır (bakınız, diğer birçoğu arasından, *Moldova ve Rusya aleyhine Ilaşcu ve diğerleri davası* [GC], n° 8787/99, prg. 461, CEDH 2004-VII, *Gürcistan aleyhine Assanidze* [GC], n° 71503/01, prg. 171, CEDH 2004-II, *Birleşik Krallık aleyhine McKay davası* [GC], n° 543/03, prg. 30, CEDH 2006-X, *Almanya*

aleyhine Mooren davası [GC], n° 11364/03, prg. 76, CEDH 2009-..., ve *Fransa aleyhine Medvedyev ve diğerleri davası* [GC], n° 3394/03, prg. 79, 29 Mart 2010).

Mevcut durumda, tarafların sunduğu belgelerden, başvuranın 7 Ekim 2003 günü saat 20:00'da gözaltına alındığı ve 8 Ekim 2003 günü saat 21:00'da serbest bırakıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, gözaltı yaklaşık yirmi beş saat sürmüştür. Başvuranın kolektif olarak işlenen bir suç çerçevesinde yakalandığı varsayılırsa, olayın meydana geldiği dönemde yürürlükte olan CMK'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına göre, gözaltı süresi ancak Cumhuriyet savcısının yazılı izni ile dört güne kadar uzatılabilmektedir. Oysa, tarafların sunduğu belge ve argümanlara bakıldığında AİHM, başvuranın gözaltı süresinin CMK'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına uygun olarak uzatılmadığını tespit etmektedir.

Bu tespit, AİHM'nin, AİHS'nin 5. maddesinin 1c) paragrafının ihlal edildiği sonucuna varması için yeterlidir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, maddi tazminat başlığı altında 20 000 Euro ve uğradığı manevi zararın karşılığı olarak da 40 000 Euro talep etmektedir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmektedir.

AİHM, tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında bir illiyet bağı görememekte ve bu talebi reddetmektedir. Buna karşın, AİHM manevi tazminat başlığı altında başvurana 12 000 Euro ödenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, ayrıca AİHM önünde görülen yargılama masraf ve giderleri için 11.513 Euro talep etmektedir. Başvuran bu talebine destek olarak bir ücret dekontu sunmaktadır. Buna ilaveten başvuran, herhangi bir kanıt belgesi sunmaksızın, tercüme masrafları için 187,34 Euro fotokopi ve kırtasiye masrafları için ise 100 Euro talep etmektedir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM, mevcut davada elindeki belgeleri ve yukarıda belirtilen kıstasları dikkate alarak, AİHM önünde görülen yargılama masrafları için başvurana 3.500 Euro ödenmesinin makul olacağı kanaatine varmaktadır.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesinin uygun olacağına hükmetmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM,

1. Oybirliğiyle başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. Bire karşı altı oyla darbeler nedeniyle AİHS'nin 3. maddesinin esas bakımından ihlal edildiğine;
3. Oybirliğiyle, sağlık kontrolleri nedeniyle AİHS'nin 3. maddesinin esas bakımından ihlal edildiğine;
4. Bire karşı altı oyla AİHS'nin 5/1 c) maddesinin *ihlal edildiğine*;
5. Oybirliğiyle;
 - a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvurana her türlü vergiden muaf tutularak 12.000 Euro (on iki bin Euro) manevi tazminat ve 3.500 Euro (üç bin beş yüz Euro) yargılama masraf ve gideri *ödenmesine*;
 - b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
6. Oybirliğiyle, adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 12 Ekim 2010 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Mevcut karar ekinde, AİHS'nin 45. maddesinin 2. paragrafı ve İçtüzüğü 74. maddesinin 2. paragrafına uygun olarak Yargıç Sajo'nun ayrı oy görüşü bulunmaktadır.